

STAROSTI PRIJAZNA MESTA IN OBČINE

DUBLINŠKA DEKLARACIJA O STAROSTI PRIJAZNIH MESTIH IN SKUPNOSTIH V EVROPI 2013

Ob priložnosti Vrhovnega srečanja EU o aktivnem in zdravem staranju, ki bo 13. in 14. junija 2013 pod pokroviteljstvom irskega predsedovanja Evropski Uniji potekalo v Dublinu na Irskem, mi, župani in starejši politični predstavniki evropskih mest, občin, skupnosti in regij, soglasno izjavljamo naslednje:

VREDNOTE IN NAČELA AKCIJE

1. Navdih črpamo iz političnega okvirja o aktivnem staranju Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), znotraj katerega je aktivno staranje definirano kot *proces optimiranja priložnosti za zdravje, sodelovanje in varnost z namenom okrepiti kakovost življenja v času staranja, dovoliti ljudem, da tekom življenja realizirajo svoje potencialne za fizično, socialno in duševno blagostanje in da sodelujejo v družbi v skladu s svojimi potrebami, željami in zmožnostmi, medtem ko jim je zagotovljena ustrezna zaščita, varnost in oskrba, ko potrebujejo pomoč* (Active Ageing: A Policy Framework, Geneva, 2002, WHO).
2. V celoti podpiramo načela in akcije strateškega prednostnega področja starosti prijaznih, podpirajočih okolij znotraj Strategije in akcijskega načrta za zdravo staranje v Evropi Svetovne zdravstvene organizacije (WHO, *Strategy and action plan for healthy ageing in Europe, 2012-2020*), Načela za starejše ljudi s poudarkom na neodvisnosti, dostojanstvu, samouresničevanju, sodelovanju in oskrbi ZN (*United Nations Principles for Older Persons, 1991*) in prednostne usmeritve madridskega Mednarodnega načrta ukrepov v zvezi s staranjem, ki se zavzema za starejše ljudi in razvoj, napredovalo zdravje in blagostanje v starosti in zagotavlja aktivirajoča in podpirajoča okolja (*Madrid International Plan of Action on Ageing, 2002*).
3. Priznavamo vrednost in prispevek SZO pri delu z mesti v smeri starosti prijaznih skupnosti in vodenje SZO, v okviru katerega pomaga mestom in skupnostim pri podporanju starejših ljudi z naslavljanjem njihovih potreb prek 8 dimenzij: grajena okolja, promet, bivališča, družbeno sodelovanje, spoštovanje in vključenost v družbo, mestno udeleževanje in zaposlitev, komunikacija in podpora skupnosti ter zdravstvene storitve. Te smernice bomo posvojili, saj so prilagojene evropskemu kontekstu. (WHO, *Age-Friendly Cities Guide, 2008*)
4. Razumemo relevantnost evropskega političnega okvirja SZO, ki podpira vladne in družbene akcije za zdravje in blagostanje ter spodbudno priznava 4 prednostna področja: pristop življenjskega cikla in opolnomočenje ljudi; spopadanje z velikimi evropskimi zdravstvenimi izzivi; okrepitev na ljudi usmerjenih sistemov; ustvarjanje odpornih skupnosti in podpirajočih okolij (*Health 2020: a European policy framework supporting actions across government and society for health and well-being, WHO, 2012*).
5. Priznavamo sinergično delo Evropske mreže zdravih mest SZO in Globalne mreže Starosti prijaznih mest in skupnosti SZO in podpiramo načela in ključne vrednote, povezane s pravičnostjo, opolnomočenjem, partnerstvom, solidarnostjo in trajnostnim razvojem, ki jih vsebuje Zagrebška deklaracija za Zdrava

mesta (*Zagreb Declaration for Healthy Cities, WHO, 2009*).

6. V celoti spodbujamo in podpiramo Evropsko partnerstvo za inovacije za aktivno in zdravo staranje (*EIP on AHA*) in zavezo partnerjev, ki ima cilj do leta 2020 za 2 leti povečati povprečna zdrava leta življenja (HLY) državljanov EU – preko izboljševanja zdravstvenega statusa in kakovosti življenja starejših ljudi, učinkovitosti ter vzdržnosti zdravstvenih sistemov in spodbujanja konkurenčnosti EU industrije za inovativno starost ter izdelke in storitve, povezane z zdravjem (*Taking forward the Strategic Implementation Plan of the EIP on AHA, European Commission, 2012*).
7. Znotraj *EIP-AHA* in temelječ na delu SZO glede starosti prijaznih, podpirajočih okolij v celoti podpiramo D4 Akcijski načrt za inovacije v starosti prijaznih zgradbah, mestih in okoljih, še zlasti pa ustanovitev tematskih mrež velikih mest, regij in občin, ki so zavezane k razširjanju inovativnih pristopov, ki delajo okolje bolj starosti prijazno, vključujoč uporabo IKT rešitev (*D4 Action Plan: Innovations in Age-Friendly Buildings, Cities and Environments. EIP (AHA D4 Action Group, 2012)*).
8. Veliko spodbudo črpamo iz dosežkov EY2012, Evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami, ki je spodbujalo aktivno staranje na treh področjih zaposlovanja, sodelovanje v družbi in neodvisno bivanje, opolnomočenje ljudi, da ostanejo odgovorni za svoja življenja toliko časa, kot je možno.

PRILOŽNOSTI IN IZZIVI

9. Na podlagi Dublinške deklaracije o Starosti prijaznih mestih in skupnostih 2011 ter načelih, vrednotah in pristopih zgoraj omenjenih strategij, okvirjev, deklaracij, smernic in pobud priznavamo, da:
  - Okolje, v katerem živimo, tako fizično, socialno in kulturno močno vpliva na naše

življenje in staranje. Pomembnost 'kraja' v naših življenjih ne more biti precenjena. Grajeno okolje in sosedske mreže vplivajo na kakovost našega življenja in lahko ločujejo med neodvisnostjo in odvisnostjo vseh ljudi, zlasti starejših. Kraj je neločljivo povezan z našimi občutki identitete, kar velja za ljudi vseh starosti.

- Mesta se morajo opremiti s potrebnimi distribucijskimi sredstvi, viri in sistemi za spodbujanje enakih možnosti, blagostanja in sodelovanja vseh prebivalcev, vključno starejših ljudi. Medtem ko trend urbanizacije še naprej raste, veliko starejših ljudi v Evropi živi na podeželju, včasih tudi v oddaljenih skupnostih. Takšne skupnosti morajo prav tako razviti kapacitete za spodbujanje zdravja, blagostanja in sodelovanja starejših prebivalcev.
- V starosti prijaznem okolju, skladno s Strategijo in akcijskim načrtom za zdravo staranje v Evropi SZO, 2012-2020, ponudniki storitev, organi z javnimi pooblastili, voditelji skupnosti, verski voditelji, poslovneži in ostali prebivalci priznavajo veliko raznolikost med ljudmi in pomen zdravja za človeka, spodbujajo vključenost in sodelovanje prebivalcev na vseh področjih življenja, spoštujejo posameznikove odločitve in življenjske izbire, predvidevajo ter se prožno odzivajo na njihove potrebe in preference.
- Načrtovanje okoljsko, ekonomsko in socialno trajnostnih skupnosti je ključna skrb vseh vladnih ravni. Takšno načrtovanje mora upoštevati staranje prebivalstva in vlogo, ki jo starejši ljudje lahko odigrajo kot ključni člen pri zadovoljevanju svojih specifičnih potreb. Mehanizmi za zagotavljanje dejavnega glasu starejših pri načrtovanju in odločanju so ključnega pomena za doseganje starosti prijaznih rešitev.
- Starejši ljudje so nagrada evropske družbe. To vrednost je pomembno prepoznati in

utrjevati vezi solidarnosti med generacijami v Evropi, kjer ljudje vseh starosti zavzemajo pozitivna stališča drug do drugega in kjer med generacijami obstaja soglasje glede prihodnjih poti.

- Ukrepi, ki ustvarjajo Evropsko unijo starosti prijazno, lahko okrepijo številne razsežnosti strategije *Evropa 2020, strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast*. Obstaja velika priložnost za inovativnost in konkurenčno prednost EU na področju razvoja IKT za večjo vključenost in e-zdravje, z namenom pospešitve uvajanja novih procesov, izdelkov in storitev, ki izboljšujejo kakovost življenja in zdravja starejših ljudi v evropskih mestih in skupnostih, vzporedno s tem pa izboljšati učinkovitost in trajnost naših sistemov zdravstvenega in socialnega varstva.
- Znotraj Evrope lahko Deklaracija podpre prihodnji sporazum o sodelovanju, ki tvori Dogovor EU o demografskih spremembah, saj nadgrajuje delo SZO na področju starosti prijaznih politik ter nadgrajuje in združuje inovativno delo na področju javnega prevoza, IKT in pametnih mest.

ZAVEZE

10. Zatorej mesta in skupnosti podpisnice sprejmejo naslednje zaveze, ki naj bodo znane kot Dublinška deklaracija o Starosti prijaznih mestih in skupnostih v Evropi 2013. Podpisnice se v prvi vrsti zavežejo k:
  - i. **Promociji** Dublinške deklaracije o Starosti prijaznih mestih in skupnostih v Evropi 2013 (Dublinška deklaracija 2013) v ustreznih nacionalnih in mednarodnih forumih, spodbujanju spoštovanja njenih vrednot, načel in premis glede načrtov, programov in virov, da bi implementirali obveznosti te deklaracije v razumnem časovnem obdobju.
  - ii. **Sodelovanju** z vsemi relevantnimi regionalnimi in lokalnimi zainteresiranimi

deležniki, da se podpre popolno izvedbo zaobljub Dublinške deklaracije Starosti prijaznih mest in skupnosti v Evropi 2013, vključno s sodelovanjem z evropskim regionalnim uradom SZO in njeno Mrežo mest, zavezano k razvoju starosti prijaznih okolij kot del Globalne mreže Starosti prijaznih mest in skupnosti SZO. To vključuje začetek večletnega ciklusa nenehnega ocenjevanja in izboljšav, da bo njihovo okolje starosti bolj prijazno.

- iii. **Komuniciranju** preko lokalnih in regionalnih kanalov in mrež med različnimi mesti in skupnostmi, da se spodbudi in podpre napredke pri spodbujanju enakih pravic in možnosti za starejše prebivalce in da se deli znanje o napredku v politikah in praksah, ki izboljšujejo njihovo življenje.

PODPIRANJE ZAOBLJUB

11. Mesta in skupnosti podpisnice se tudi zavezujejo, da znotraj svojih pristojnosti in če je ekonomsko izvedljivo, spodbujajo naslednje specifične ukrepe in jih vključujejo v ključne instrumente načrtovanja za krepitev dolgoročne vzdržnosti.
  - V javnosti **večati ozaveščenost** o starih ljudeh, njihovih pravicah, potrebah in potencialih ter poudarjati njihov pozitiven prispevek na družbenem, gospodarskem in kulturnem področju.
  - Zagotavljati, da so pogledi in mnenja starejših ljudi cenjeni in slišani in da so razvite **na prebivalce osredotočene strukture in procesi vključenosti**, ki zagotavljajo, da so starejši ljudje pri sprejemanju odločitev primerno vključeni in aktivno pristopajo k oblikovanju in ustvarjanju inovacij ter sprememb.
  - Sprejeti ukrepe za razvijanje **urbanih prostorov in javnih površin**, ki so vključujoče, dostopne in zaželeno s strani vseh

ljudi, tudi starejših. Zagotavljati, da stavbe, ki so v javni uporabi, omogočajo ohranjanje dostojanstva, zdravja in blagostanja uporabnikov vseh starosti in so skladne z namenom zadovoljevanja spreminjajočih potreb starajoče se družbe.

- Spodbujati in podpirati razvoj sosesk in skupnosti za vse starosti, ki so raznolike, varne, vključujoče, vzdržne in vključujejo visoko kakovostno **nastanitev** za starejše ljudi. Posebno pozornost je treba nameniti potrebam starejših ljudi v oskrbovanih stanovanjih in domovih za ostarele, kjer je večje tveganje za ohranitev njihovega dostojanstva in samostojnosti.
- Prizadevati si za vzpostavitev **sistemov javnega prevoza**, ki bodo razpoložljivi in dostopni vsem, tudi starejšim ljudem, in bodo »brezhibni« znotraj in preko različnih načinov že obstoječega prevoza. Transportni sistemi bi morali tudi spodbujati in lajšati uporabo osebnega prevoza, kot so kolesarjenje in vožnja starejših ljudi z avtom. Ljudem, ki jim uporaba lastnega prevoznega sredstva predstavlja preveliko oviro, naj bodo na voljo cenovno dostopne taksi službe in skupinski prevozi, ki se povezujejo z javnim prevozom.

- Spodbujati **sodelovanje vseh, tudi starejših, v družbenem in kulturnem življenju** v skupnosti z omogočanjem raznolike palete dogodkov in dejavnosti, ki so dosegljivi, dostopni in prilagojeni tako, da vključujejo tudi starejše in spodbujajo njihovo integracijo v skupnost. To bi moralo vključevati spodbujanje medgeneracijskih dejavnosti.
- Spodbujati in podpirati razvoj **zaposlovanja in možnosti prostovoljstva** za vse, vključno s starejšimi ljudmi, in priznati njihov pozitiven prispevek ter zagotavljati možnosti **vseživljenjskega učenja** z namenom opolnomočenja starejših ljudi in spodbujanja njihove samostojnosti.
- Zagotoviti celosten in integriran obseg cenovno dostopnih, lahko dosegljivih, starosti prijaznih in visoko kakovostnih storitev podpore v skupnosti in zdravstvenih storitev, ki so na razpolago vsem, tudi starejšim ljudem, ter vključiti promocijo zdravja in programe preventive, podporne storitve v skupnosti, primarno oskrbo, sekundarno akutno bolnišnično oskrbo, rehabilitacijske storitve, specialistične terciarne zdravstvene storitve, dolgotrajno oskrbo v institucijah in sočutno nego umirajočih.